

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ЖАДАН ОЛЕНА ЄВГЕНІЇВНА

**«ОБЛІК І АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМИ
АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА»**

(на матеріалах ПрАТ «Козельщинський райагропостач»)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Чернігів 2022

Робота виконана на кафедрі економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник: к.е.н., доцент КЛИМЕНКО Тетяна Вікторівна, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент: к.е.н., начальник Першого міського відділення АТ «Райффайзен Банк» у м. Чернігові ТУНІК Марина Володимирівна

Захист відбудеться «22» грудня 2022 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

В.о. завідувача кафедри економіки,
обліку і оподаткування
д.е.н., професор

Дерій Ж.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання для ефективного управління необхідна своєчасна обліково-аналітична інформація про виробничі процеси, господарські операції, стан ресурсів та їх використання, про фінансові можливості та наявність джерел, які забезпечуватимуть ці можливості.

Важливе місце в розвитку виробничої та фінансово-господарської діяльності займають оборотні активи, які утримуються в достатньому для забезпечення поточної виробничої діяльності підприємства обсязі, що потребує ефективної, з одного боку, й жорсткої, з іншого боку, системи обліку та контролю.

Методичне забезпечення та практичне вирішення питань обліку та аналізу оборотних активів: матеріально-виробничих запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості та інших, вимагає нових принципових рішень для того, щоб формується в системі бухгалтерського обліку та економічного аналізу інформація була корисною різним користувачам.

Забезпечення максимально можливого прибутку неможливо досягти без збереження достатнього рівня фінансової стійкості та ліквідності, які відіграють важливу роль в оцінці використання оборотних активів та коштів підприємств. Ліквідність підприємства в короткостроковий період визначається його можливостями покрити свої поточні зобов'язання.

У питаннях оцінки фінансового стану важливо виділяти питання рівня забезпеченості підприємства необхідними грошовими коштами для здійснення нормальної діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Фінансовий стан підприємства можна характеризувати за станом його оборотних активів: за їх обсягом і часткою в них власних коштів; за динамікою розвитку та структурою. Стійкість фінансового стану підприємства багато в чому залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів у активи.

Дослідженню економічної сутності оборотних активів, вдосконаленню політики управління ними та їх обліку присвячені наукові роботи таких вітчизняних учених: І. Бланка, М. Білик, П. Буряк, Ф. Бутиця, І. Головка, Г. Кірейцева, А. Ковальова, М. Коробова, В. Маргасової, С. Покропивного, Г. Савицької, Л. Сука, О. Терещенка, Н. Ткаченко, О. Філімоненко, О. Шевчук, А. Шеремета та ін. Водночас поглибленого дослідження потребує низка питань щодо формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами, що й обумовило вибір теми дослідження.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та аналізу оборотних активів, розробка напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління ними.

Для досягнення мети дослідження поставлені та вирішені такі завдання:

- дослідити економічну сутність оборотних активів підприємства та управління ними;
- визначити особливості обліку оборотних активів згідно норм національного законодавства;

- розглянути основні елементи системи управління оборотними активами підприємства;
- оцінити організацію обліку оборотних активів на досліджуваному підприємстві;
- проаналізувати ефективність політики управління оборотними активами досліджуваного підприємства;
- визначити основні шляхи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства.

Предметом дослідження є теоретично-методичні і практичні аспекти обліку та управління оборотними активами підприємства.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: аналіз, синтез, індукції, порівняння, групування, узагальнення, комплексний метод, інші прийоми дослідження до вивчення теоретичних і методичних основ обліку та управління оборотними активами.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регулюють організацію обліку оборотних активів в Україні, фінансова звітність ПрАТ «Козельщинський райагропостач», праці вітчизняних і зарубіжних науковців.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати дослідження спрямовані на вдосконалення методики й практики системи обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи доповідалися і обговорювалися на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, НУ «Чернігівська політехніка», 25 листопада 2022 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковані тези доповіді:

Клименко Т.В., Жадан О.Є., Штаба Ю.С. Організаційні аспекти формування облікової політики підприємства. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 листоп. 2022 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 138 с. С. 11-12.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст роботи викладено на 71 сторінці друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 15 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 78 найменування, поданих на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційне забезпечення дослідження, визначене практичне значення його результатів, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи обліку та управління оборотними активами підприємства**» досліджено економічну сутність та класифікацію оборотних активів підприємства, визначений порядок обліку запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів, охарактеризовані особливості управління оборотними активами.

На основі узагальнення наукових думок учених до сутності поняття «оборотні активи» визначено, що вони є сукупністю коштів, які авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу, їх призначення полягає у забезпеченні безперервного процесу виробництва та реалізації, достатнього рівня прибутковості підприємства. Згідно норм чинного законодавства, зокрема НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Охарактеризований кругообіг коштів та визначено функції, які виконують в ньому оборотні активи: виробничу та платіжно-розрахункову. Виділені найбільш важливі ідентифікаційні ознаки оборотних активів, серед яких: поєднує всі елементи оборотних активів у цілісну категорію; вони відновлюються після кожного кругообігу; в оборотні активи інвестуються власні й позикові кошти; функціонують на всіх стадіях кругообігу підприємства, забезпечуючи сприятливі умови для безперервності та ритмічності процесу виробництва та обігу.

Дослідження сутності оборотних активів дозволило виділити класифікаційні ознаки та відповідні види оборотних активів, зокрема: за функціональним призначенням (оборотні виробничі фонди і фонди обігу); за роллю у виробництві (виробничі запаси, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів; готова продукція, грошові кошти та кошти у розрахунках); залежно від методів планування (нормовані та ненормовані); за джерелами формування (власні, позикові, залучені).

Розглянуті особливості організації обліку окремих елементів оборотних активів, зокрема, визначена мета й завдання, нормативно-правове забезпечення, система рахунків бухгалтерського обліку, сукупність первинних документів для обліку запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів, загальні вимоги до проведення їх інвентаризації.

Визначені підсистеми системи управління оборотними активами підприємства: управління на кожній стадії кругообігу, управління складовими елементами оборотного капіталу, кожна з яких, маючи свою специфіку й інструментарій, поєднана з іншими взаємним впливом на кінцевий результат обороту.

Узагальнені основні завдання управління оборотними активами підприємства: формування необхідного обсягу оборотних активів; оптимізація розподілу сформованих оборотних активів за видами діяльності та напрямками їх використання; забезпечення умов досягнення максимального розміру доходів від використання оборотних активів при визначеному рівні фінансового ризику; забезпечення мінімізації фінансового ризику; забезпечення стабілізації фінансової рівноваги у процесі розвитку підприємства; забезпечення достатньої фінансової гнучкості; оптимізації тривалості обороту оборотних активів; забезпечення своєчасного реінвестування оборотних активів.

Охарактеризовані елементи та інструменти системи управління оборотними активами, наголошено на важливості аналізу стану оборотних активів, що дозволяє: підвищити ефективність використання грошових коштів у поточній діяльності; розрахувати ліквідність балансу; виявити напрямки використання власного оборотного капіталу протягом усього фінансового циклу. Представлено взаємозв'язок таких елементів системи управління оборотними активами, як фінансовий аналіз, управлінський облік і аудит, а також наголошено на необхідності присутності у цьому процесі ефективного планування та моніторингу результатів реалізації управлінських рішень.

У другому розділі роботи **«Дослідження організації обліку оборотних активів та ефективності управління ними на ПрАТ «Козельщинський райагропостач»** наведена фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства, охарактеризована організація облікового процесу на підприємстві, в тому числі в частині обліку оборотних активів, проаналізовано їх динаміку та структуру, а також оцінена ефективність управління оборотними активами.

Організацію обліку оборотних активів та ефективності управління ними розглянуто на матеріалах ПрАТ «Козельщинський райагропостач», яке займається реалізацією запасних частин до техніки та паливно-мастильних матеріалів. Протягом 2019-2021 років товариство наростило обсяги реалізації, більш ефективно використовувало наявні основні засоби та трудові ресурси, проте зросла частка витрат у ціні продукції, діяльність була або збитковою, або ж обсяг чистого прибутку був незначний. У цьому контексті, встановлена необхідність вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами, витратами та прибутком.

У результаті дослідження динаміки обсягу та структури майна підприємства виявлено пожвавлення ділової активності в 2020 році, коли вартість активів в цілому та окремих їх складових збільшилася. Але в 2021 році спостерігалось скорочення вартості більшості показників, крім грошових коштів. Встановлено, що майже половину в структурі активів займали запаси, що пов'язано з необхідністю формувати товарні запаси для здійснення торговельної діяльності. Значний обсяг дебіторської заборгованості вказує на відволікання коштів з обороту підприємства. Наголошено на необхідності розроблення та реалізації заходів із оптимізації обсягів товарних запасів і скорочення дебіторської заборгованості задля забезпечення платоспроможності підприємства.

Аналіз джерел формування майна підприємства показав високу залежність від зовнішнього фінансування. У підприємства від'ємне значення власного капіталу

через значний обсяг непокритого збитку, значно зросла поточна кредиторська заборгованість, зокрема за товари, роботи, послуги. Обґрунтована необхідність впровадження системи заходів, спрямованих на забезпечення фінансової незалежності товариства, які передбачають ефективне управління його капіталом.

За результатами дослідження організації обліку оборотних активів на ПрАТ «Козельщинський райагропостач» встановлено, що створені належні умови для своєчасного й повного відображення в обліку операцій, пов'язаних з надходженням, зберіганням, оцінкою та використанням оборотних активів, але окремі питання потребують удосконалення. Товариством затверджений наказ про облікову політику, де відображені основні її принципи. Організація обліку, проведення інвентаризації, складання фінансової звітності відбувається у відповідності норм чинного законодавства. Товариство складає спрощену фінансову звітність відповідно до вимог НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», адже воно згідно критеріїв Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відноситься до малих підприємств – юридичних осіб.

Для обліку окремих елементів оборотних активів на підприємстві відкриті відповідні рахунки класів 2 «Запаси» та 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» згідно План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Основні положення облікової політики щодо оборотних активів: запаси обліковуються з їх первісною вартістю і або чистою вартістю реалізації залежно від того, яка з цих сум менша; при вибутті товарних запасів використовується метод ціни продажу, інших запасів – FIFO; дебіторська заборгованість обліковується за первісною вартістю; резерв сумнівних боргів не створюється. Проте виявлено, що у складі виробничих запасів обліковуються запасні частини та паливно-мастильні матеріали, які придбані товариством для подальшого перепродажу, які мають бути віднесені до категорії товарів.

Дослідження динаміки складу та структури оборотних активів товариства показало, що їх обсяги протягом 2019-2021 років коливалися. До того ж, понад 2/3 оборотних активів сформовані за рахунок запасів, зокрема товарної їх частини. Негативно оцінено значне зростання обсягу дебіторської заборгованості, зважаючи, що приріст чистого доходу від реалізації був меншим. Поряд з цим, у товариства збільшилися залишки грошових коштів – найбільш ліквідних активів. Доведено необхідність розробки заходів, спрямованих на оптимізацію залишків запасів і грошових коштів, впровадження раціональних способів управління дебіторською заборгованістю.

Оцінка показників ліквідності та платоспроможності підприємства показала відсутність у власних оборотних активів через значний обсяг непокритого збитку, значний обсяг поточної заборгованості товариство не було неспроможне погасити за рахунок наявних оборотних активів, тобто наявне порушення платіжної дисципліни, що може призвести до фінансової кризи і банкрутства в майбутньому. В цілому значення всіх показників ліквідності в рази були менші за рекомендований рівень.

Дослідження показників ділової активності дозволило зробити висновок про повільні темпи обертання оборотних активів в цілому та окремих їх елементів. Термін надання комерційного кредитування покупцям був значно менший за тривалість кредитування постачальниками досліджуваного підприємства. Доведено, що такий розрив показників є неприйнятним для підприємства, адже може загрожувати його фінансовому стану та майбутній неспроможності своєчасно й у повному обсязі погасити борги перед контрагентами, як наслідок, - можливе його банкрутство. Рентабельність оборотних активів була тільки протягом 2020-2021 років, проте її рівень – занадто низький, у 2019 році спостерігалася збитковість оборотних активів. Відповідно до цього наголошено на необхідності розробки заходів із прискорення оборотності оборотних активів та приросту віддачі оборотних активів у вигляді зростання прибутковості.

У третьому розділі **«Напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами ПрАТ «Козельщинський райагропостач»** розроблені рекомендації із удосконалення обліку та системи управління оборотними активами досліджуваного підприємства.

Обґрунтована необхідність розглядати організацію обліку на торговельних підприємствах в контексті методичного, технічного та організаційного етапів, що дозволить забезпечити більш якісну розробку рекомендацій з вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами.

Наведена схема організації обліку товарних запасів підприємства, що об'єднує суб'єкти, об'єкти та основні елементи облікового процесу. Розроблені пропозиції щодо уточнення змісту Наказу про облікову політику підприємства в частині обліку запасів, зокрема, передбачено такі елементи: одиниця обліку; визнання та первісна оцінка запасів залежно від шляхів їх надходження; оцінка запасів при їх вибутті; оцінка запасів при складанні фінансової звітності; аналітичний облік; облік транспортно-заготівельних витрат. Це дозволить упорядкувати обліковий процес і точніше формувати фінансову звітність із дотриманням визначених законодавством принципів.

Запропоновано деталізувати рахунок 28 «Товари», а саме, ввести аналітичні рахунки для субрахунків 281 «Товари на складі» та 282 «Товари в торгівлі» залежно від видів товарів, що підвищить рівень аналітичності обліку товарних запасів, отримання управлінським персоналом достовірної інформації про наявність та рух товарів. Окрім цього, передбачено відкриття субрахунку 28/ТЗВ «Транспортно-заготівельні витрати» та щомісячне пропорційне списання цих витрат на вартість товарних запасів, які вибули.

Обґрунтовано, що під впливом низки факторів, облікова вартість товарних запасів відрізняється від ринкової. Тому, з метою приведення облікових цін до ринкових, рекомендовано проводити переоцінку товарних запасів: які не були реалізовані понад 6 місяців і не користуються попитом; які частково втратили свою первісну якість; за якими звершується граничний строк реалізації тощо. Наведена послідовність проведення переоцінки товарних запасів та рекомендовано до застосування у системі документообігу Журнал реєстрації зміни цін на товари в місяцях реалізації, що сприятиме оперативному контролю за процесом їх переоцінки.

З метою моніторингу системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю товарних запасів запропоновано впровадити на підприємстві тестування задля виявлення рівня їх ефективності. Дослідження проводиться на основі сукупності тестів із застосуванням шкали оцінювання, що дозволить ідентифікувати систему обліку та внутрішнього контролю (висока, середня чи низька надійність системи обліку та внутрішнього контролю; відсутня система внутрішнього контролю та неефективна система обліку). Для вдосконалення документального оформлення результатів внутрішнього контролю товарних запасів має складатися Відомість виявлених порушень, у якій передбачається обов'язково зазначати зміст виявленого порушення, особу, яка відповідальна за його виникнення, розмір завданого збитку та фактичний або можливий вплив на результати господарської діяльності. У результаті керівництво підприємства буде забезпечено якісною інформацією для прийняття управлінських рішень, пов'язаних із управлінням товарними запасами, винні особи будуть притягнуті до відповідальності.

Наведена схема організації обліку поточної дебіторської заборгованості з виділенням первинного, поточного та підсумкового обліку. Обґрунтована необхідність деталізації субрахунків 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» залежно від рівня непогашення дебіторської заборгованості, відповідно виділені строкова, відстрочена, прострочена види дебіторської заборгованості. Задля вдосконалення документообігу рекомендовано складання Відомості обліку поточної дебіторської заборгованості, яка містить інформацію про строки та повноту погашення дебіторами заборгованості, про використання резерву сумнівних боргів. У підсумку, впровадження цих заходів дозволить підвищити аналітичність обліку дебіторської заборгованості, отримання управлінським персоналом достовірної інформації про її наявність і погашення.

За результатами дослідження виявлено значний обсяг дебіторської заборгованості у підприємства, тому буде доречним створювати резерв сумнівних боргів та вести його облік на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів», встановлено, що величину цього резерву сумнівних боргів можна визначати із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. Це дозволить надати достовірну оцінку дебіторської заборгованості, списувати сумнівні борги на витрати підприємства.

Обґрунтовано застосування алгоритму прийняття рішення про надання потенційному дебітору комерційного кредиту, що базується на: аналізі інформації про цього дебітора, його фінансовий стан, визначення можливих сум кредитування; фіксації договірних відносин; реалізації та контролі погашення заборгованості. Реалізація наведеного заходу дозволить підвищити ефективність управління дебіторською заборгованістю, зменшення обсягу сумнівної та безнадійної заборгованості.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного узагальнення та систематизації теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та аналізу оборотних активів і вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення системи управління оборотними активами встановлено:

1. Дослідження наукових підходів до розуміння сутності оборотних активів дозволило трактувати їх як сукупністю коштів, які авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу, їх призначення полягає у забезпеченні безперервного процесу виробництва та реалізації, достатнього рівня прибутковості підприємства. Оборотні активи виконують виробничу та платіжно-розрахункову, їх можна класифікувати за функціональним призначенням, за роллю у виробництві, залежно від методів планування, за джерелами формування.

2. Визначені основні елементи системи організації обліку оборотних активів: мета й завдання, нормативно-правове забезпечення, система рахунків бухгалтерського обліку, сукупність первинних документів для обліку запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів, загальні вимоги до проведення їх інвентаризації.

3. Виділені підсистеми системи управління оборотними активами підприємства: управління на кожній стадії кругообігу, управління складовими елементами оборотного капіталу, кожна з яких, маючи свою специфіку й інструментарій, поєднана з іншими взаємним впливом на кінцевий результат обороту. Охарактеризовані елементи та інструменти системи управління оборотними активами, наголошено на важливості аналізу стану оборотних активів, що дозволяє підвищити ефективність використання грошових коштів у поточній діяльності; розрахувати ліквідність балансу; виявити напрямки використання власного оборотного капіталу протягом усього фінансового циклу.

4. Організацію обліку оборотних активів та ефективності управління ними розглянуто на матеріалах ПрАТ «Козельщинський райагропостач», яке займається реалізацією запасних частин до техніки та паливно-мастильних матеріалів. Протягом 2019-2021 років товариство наростило обсяги реалізації, більш ефективно використовувало наявні основні засоби та трудові ресурси, проте зросла частка витрат у ціні продукції, діяльність була або збитковою, або ж обсяг чистого прибутку був незначний. Не зважаючи на деяке пожвавлення ділової активності в 2020 році, в 2021 році спостерігалось скорочення вартості більшості складових майна. Виявлена висока залежність від зовнішнього фінансування, у підприємства від'ємне значення власного капіталу через значний розмір непокритого збитку, значно зросла поточна кредиторська заборгованість.

5. За результатами дослідження організації обліку оборотних активів на ПрАТ «Козельщинський райагропостач» встановлено, що створені належні умови для своєчасного й повного відображення в обліку операцій, пов'язаних з надходженням, зберіганням, оцінкою та використанням оборотних активів, але окремі питання потребують удосконалення. Товариством затверджений наказ про облікову політику, проведення інвентаризації та складання спрощеної форми

фінансової звітності відбуваються у відповідності норм чинного законодавства.

6. Для обліку окремих елементів оборотних активів на підприємстві відкриті відповідні рахунки класів 2 «Запаси» та 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». Основні положення облікової політики щодо оборотних активів: запаси обліковуються з їх первісною вартістю і або чистою вартістю реалізації залежно від того, яка з цих сум менша; при вибутті товарних запасів використовується метод ціни продажу, інших запасів – FIFO; дебіторська заборгованість обліковується за первісною вартістю; резерв сумнівних боргів не створюється. Проте виявлено, що у складі виробничих запасів обліковуються запасні частини та паливно-мастильні матеріали, які придбані товариством для подальшого перепродажу, які мають бути віднесені до категорії товарів.

7. За результатами аналізу складу та структури оборотних активів виявлено, що понад 2/3 оборотних активів сформовані за рахунок товарних запасів, збільшилися залишки грошових коштів. Негативно оцінено значне зростання обсягу дебіторської заборгованості, зважаючи, що приріст чистого доходу від реалізації був меншим. У товариства відсутній власний оборотний капітал, було недостатньо коштів для погашення поточної заборгованості, спостерігалися повільні темпи оборотності оборотних активів в цілому та окремих їх елементів. Термін надання комерційного кредитування покупцям був значно менший за тривалість кредитування постачальниками досліджуваного підприємства. Рентабельність оборотних активів була тільки протягом 2020-2021 років, проте її рівень – занадто низький, у 2019 році спостерігалася збитковість оборотних активів. За результатами дослідження ефективності організації обліку та формування і використання оборотних активів доведена необхідність удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами задля забезпечення покращення фінансового стану підвищення ділової активності та прибутковості оборотних активів, що сприятиме подальшому його розвитку.

8. За результатами дослідження організації обліку запасів розроблені пропозиції щодо уточнення змісту Наказу про облікову політику підприємства, зокрема, передбачено такі елементи: одиниця обліку; визнання та первісна оцінка запасів залежно від шляхів їх надходження; оцінка запасів при їх вибутті; оцінка запасів при складанні фінансової звітності; аналітичний облік; облік транспортно-заготівельних витрат. Запропоновано деталізувати рахунок 28 «Товари», а саме, ввести аналітичні рахунки для субрахунків 281 «Товари на складі» та 282 «Товари в торгівлі» залежно від видів товарів, а також відкриття субрахунку 28/ТЗВ «Транспортно-заготівельні витрати» та щомісячне пропорційне списання цих витрат на вартість товарних запасів, які вибули, що дозволить упорядкувати обліковий процес і точніше формувати фінансову звітність із дотриманням визначених законодавством принципів. З метою приведення облікових цін до ринкових, рекомендовано проводити переоцінку товарних запасів та застосовувати в системі документообігу Журнал реєстрації зміни цін на товари в місцях реалізації, що сприятиме оперативному контролю за процесом зміни цін в ціниках.

9. З метою моніторингу системи бухгалтерського обліку та внутрішнього

контролю товарних запасів запропоновано впровадити на підприємстві тестування задля виявлення рівня їх ефективності, а також оформлювати Відомість виявлених порушень за результатами внутрішнього контролю господарських операцій з товарними запасами, що забезпечуватиме керівництво необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень, пов'язаних із управлінням товарними запасами.

10. Обґрунтована необхідність деталізації субрахунк 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» залежно від рівня непогашення дебіторської заборгованості, відповідно виділені такі її види: строкова, відстрочена, прострочена. Рекомендовано скласти Відомість обліку поточної дебіторської заборгованості, яка містить інформацію про строки та повноту погашення дебіторами заборгованості, про використання резерву сумнівних боргів, який запропоновано створювати та вести його облік на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів», а величину резерву визначати із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. Впровадження зазначених заходів дозволить надавати достовірну оцінку дебіторської заборгованості, вдосконалити документообігу, підвищити аналітичність обліку дебіторської заборгованості та отримувати управлінському персоналу достовірну інформацію про її наявність і погашення.

11. Наведено алгоритм прийняття рішення про надання потенційному дебітору комерційного кредиту, що базується на: аналізі інформації про цього дебітора, його фінансовий стан, визначення можливих сум кредитування; фіксації договірних відносин; реалізації та контролі погашення заборгованості. Реалізація наведеного заходу дозволить підвищити ефективність управління дебіторською заборгованістю, зменшення обсягу сумнівної та безнадійної заборгованості.

АНОТАЦІЯ

Жадан О.Є. Облік і аналіз в управлінні оборотними активами підприємства (на матеріалах ПрАТ «Козельщинський райагропостач»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2022.

У науковій роботі досліджена економічна сутність, класифікація та функції оборотних активів, наведені основні положення щодо обліку запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, розглянуте нормативно-правове забезпечення, визначені завдання управління оборотними активами, елементи системи управління та основні інструменти для забезпечення її функціонування.

Наведена фінансово-економічна характеристика діяльності ПрАТ «Козельщинський райагропостач», проаналізовані склад та структура майна та джерел фінансування підприємства, досліджено організацію облікового процесу на підприємстві в цілому та щодо оборотних активів, оцінено ефективність управління ними.

Розроблені рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління оборотними активами досліджуваного підприємства. За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо: уточнення положень наказу про облікову політику в частині обліку запасів; деталізації рахунку 28 «Товари» та субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» з метою підвищення якості аналітичного обліку; контролю зміни цін на товари в місцях реалізації; впровадження тестування для оцінки системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю товарних запасів; вдосконалення документального оформлення результатів внутрішнього контролю товарних запасів; впровадження аналітичної Відомості обліку поточної дебіторської заборгованості; створення резерву сумнівних боргів; обґрунтування рішення щодо здійснення комерційного кредитування тощо.

Ключові слова: облік, аналіз, контроль, управління, оборотні активи, товарні запаси, дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів, комерційне кредитування